

Міжнародна економіка

Дмитро ЛУК'ЯНЕНКО,
Олена ТІТОВА

**ІННОВАЦІЙНО-КРЕАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ
ГЛОБАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ****Резюме**

На сьогодні інноваційність стає пріоритетним фактором економічного розвитку і суспільного прогресу, відображаючи широкий спектр його політико-правових, освітніх, науково-технологічних, економічних і соціальних параметрів. В умовах глобалізації відбувається переорієнтація ресурсів розвитку на інтелектуальний капітал, продуцентами і носіями якого є університети. Глобальна інформатизація ринку праці, крос-культурна уніфікація формують глобальний споживчий попит на освітні послуги. Щоби бути конкурентоспроможною, Україні потрібно розвивати національний освітньо-інтелектуальний ресурс у руслі сучасних пріоритетів науково-технологічного прогресу.

Ключові слова

Глобальна конкурентоспроможність, глобальний ринок праці, глобальний менеджмент, глобальне мислення, університетська освіта, інноваційний ресурс, інтелектуальний капітал.

© Дмитро Лук'яненко, Олена Тітова, 2012.

Лук'яненко Дмитро, докт. екон. наук, професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна.

Тітова Олена, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна.

Класифікація за JEL: M10, J00.

Вступ

У сучасних умовах стимулюється осмислення глобалізаційних процесів у парадигмі не лише постіндустріального, а й інформаційного суспільства та нової економіки, коли адаптуватись до якісно нових умов конкуренції можуть лише найбільш дієздатні та активні організації, спроможні формувати глобальні конкурентні переваги. На основі розвитку людського, насамперед інтелектуального, капіталу проблема інноваційної здатності до технологічного, економічного і соціального прогресу, подолання негативних конкурентних впливів, достойної відповіді на виклики глобально кризового розвитку стоїть практично перед всіма країнами світу, у тому числі економічними лідерами. У США, де було створено унікальні умови для функціонування повних відтворювальних науково-технологічних циклів практично в усіх галузях і сферах діяльності за рахунок концентрації найбільш продуктивної частини світового інтелектуального ресурсу, на загальнонаціональному рівні постійно актуалізується проблема забезпечення інноваційного лідерства та глобальної конкурентоспроможності. Експерти ЄС також стверджують, що забезпечення динаміки і конкурентоспроможності економіки Європи уможливується лише за умови, коли протягом наступних років ключовим пріоритетом її розвитку стане так званий трикутник знань, тобто створення, передавання й використання знань через дослідження, освіту, професійне навчання та інновації [6]. Інноваційна спрямованість моделей розвитку забезпечувала конкурентоспроможність азійських тигрів (Японії, Південної Кореї, Сінгапуру, Тайваню, Гонконгу), Індії, Бразилії, Китаю). Її декларують і окремі постсоціалістичні економіки – Росія, Чехія, Угорщина, країни Балтії.

Значення інноваційності як ключового компонента ефективного економічного розвитку у XXI столітті сповна усвідомлювали науковці та вище керівництвом України практично від самого початку становлення її суверенності. При це свідчать орієнтація досліджень провідних наукових установ, втілених у фундаментальних публікаціях [4, 5, 13, 16], спрямованість програм дій Уряду, спрямованість законодавчих актів та інституційних ініціатив. Разом із тим переоцінка феномену індустріалізації, що базується на нижчих (II–III) технологічних укладах, невизначеність національних інтересів і пріоритетів у координатах IV–V-го технологічних укладів за вкрай складних геоекономічних та геополітичних умов, кон'юнктурно-ресурсна мотивація державного топ-менеджменту, болісні впливи глобальних криз призвели до багаторічної зосередженості переважно на власних проблемах виживання, а не розвитку. У результаті інноваційні реалії розвитку української економіки в останні два де-

сятиліття виявились невтішними. На сьогодні в Україні продовжують експлуатувати наявні природні ресурси за допомогою традиційних індустріальних технологій, коли орієнтований на експорт бізнес в особі великих корпорацій мінерально-сировинного комплексу базується на низькотехнологічних виробництвах, забезпечуючи певний рівень зайнятості та збереження позицій його монопольного лідерства в національній економіці.

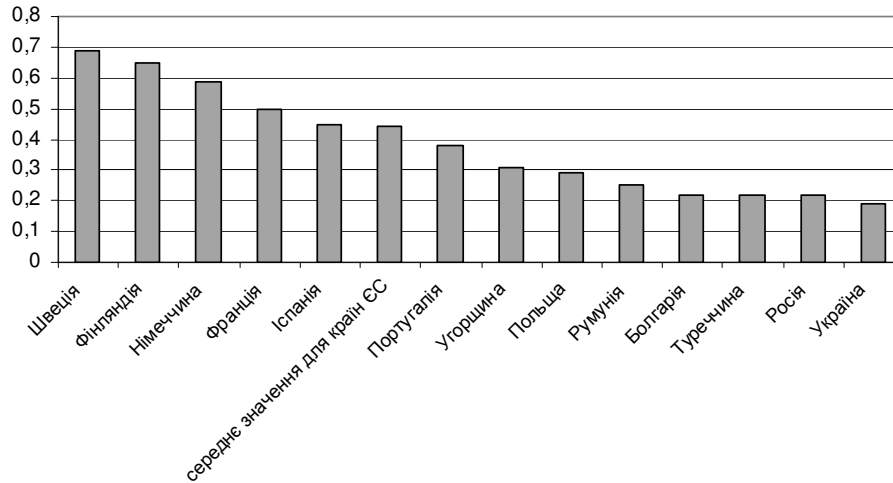
Світові рейтингові оцінки 2007–2011 рр. відображають погіршення більшості показників конкурентоспроможності України. Характерно, що при зниженні її місця за загальним глобальним індексом конкурентоспроможності на 10 пунктів (із 72 позиції серед 134 країн у 2007/2008 рр. до 82 серед 142 країн у 2011/2012 рр.), за критерієм інноваційності падіння становило 22 пункти, технологічною готовністю – 17, витратами компаній на дослідження та розробки – 23, співпрацею між університетами та бізнесом у дослідницькій діяльності – 21. При цьому закупівля передових технологічних продуктів (58 позиція) становить до 75 % інновацій, а в економіці України частка промислових підприємств з інноваційною діяльністю становила близько 13 % з частиною інноваційних проектів у загальному обсязі промислової продукції лише близько 5 % [6]. За окремими показниками глобального інноваційного індексу Україна у 2010–2011 рр. посідає доволі високі місця (інноваційний потенціал – 11; наявність вищої освіти – 14; чистий приплив прямих іноземних інвестицій – 29; публічні витрати на НДДКР – 31; здатність до інновацій – 32; людський капітал – 36) [19]. Натомість за ефективністю правової системи вона позиціонується на 129 місці, регуляторним середовищем – 112, захистом інтелектуальної власності – 107, індексом захисту інвесторів – 109. Позиціонування України за системою науково-інноваційних показників¹ порівняно з окремими країнами Європейського Союзу наведено на рис. 1.

До основних причин, що гальмують ефективну реалізацію інноваційно-технологічної моделі розвитку української економіки, потрібно віднести: неформованість національної інноваційної системи; низький рівень фінансування інноваційної сфери; невисока інноваційна активність вітчизняних підприємств та слабкі зв'язки між суб'єктами інноваційної сфери; низький рівень науково-дослідницьких робіт у бізнес-секторі; слабкий рівень комерціалізації інновацій; невеликий попит на інноваційні продукти з боку промислового сектору; неінтенсивний науково-технологічний обмін; вкрай низький рівень патентування вітчизняних винаходів в іноземних патентних організаціях; відсутність національного ринку венчурного капіталу та конкуренції в інноваційному підприємстві; нерозвинутість законодавчої бази, що регулює інноваційну сферу.

¹ Європейська системи оцінки інновацій охоплює показники: продажу товарів, нових для компаній; продажу товарів, нових на ринку; експорт наукоємних послуг; МСП з інноваціями; технології в платіжному балансі; промислові зразки співтовариства; торговельні марки співтовариства; патенти в ЄПО; ДПП; відновлення фірм; співпраця МСП; внутрішні інновації МСП; широкосмуговий доступ; приватне кредитування; венчурний капітал; освіта молоді; навчання впродовж життя; вища освіта.

Рисунок 1

**Місце України за науково-інноваційними показниками
(порівняно з деякими країнами ЄС), 2008–2009 рр. [6, с. 97].**

Такий стан речей не лише дискредитує наявний національний інноваційний потенціал, а й є неприпустимим для країни з претензіями на достатній конкурентний статус у глобальній економіці, яка у своїх прогресуючих сегментах дедалі більше набуває рис креативності.

Метою статті є дослідження передумов, факторів і особливостей становлення глобального менеджменту, обґрунтування пріоритетності його інноваційно-креативного компоненту, підтвердження важливості інтелектуальної місії університетів у бізнес-освіті та суспільному прогресі.

Інноваційно-креативна складова глобальної парадигми менеджменту

В умовах глобалізації суттєво модифікуються сучасні економічні відносини, одночасно надаючи менеджменту нових характеристик, які в узагальненому вигляді представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Базові характеристики глобального менеджменту

Менеджмент	Базові характеристики					
	Сфера діяльності (ринки)	Мотивація	Риси	Фактор конкурентності	Організаційна структура	Стиль управління
Національний	Локальна	Мінімізація затрат	Підприємливість	Фізичний капітал	Вертикальні	Автократичний
Міжнародний	Транснаціональна	Оптимізація затрат	Інноваційність	Людський капітал	Горизонтальні	Демократичний
Глобальний	Трансконтинентальна	Лідерство (експансія)	Креативність	Інтелектуальний капітал	Мережеві	Координаційний

Сучасна парадигма менеджменту формується під дією системи науково-технологічних, економічних, соціокультурних факторів, серед яких вирішальне значення, на наш погляд, має становлення глобального ринку праці, детермінованого глобальною інформатизацією та крос-культурною уніфікацією.

За умов формування глобального попиту на управлінські послуги принципово важливими для конкурентоспроможних менеджерів залишаються високі професійні здібності (розуміння бізнесу, що забезпечується, насамперед, магістерськими та МБА-програмами, підприємницький хист, навички спілкування, здатність до вирішення нестандартних проблем, зокрема у кризових ситуаціях, тощо) та належний професійний досвід (як правило, 5-10 років успішної кар'єри у сфері менеджменту чи маркетингу, насамперед, міжнародному).

У глобальній парадигмі менеджменту, враховуючи значущість компетентнісного підходу в сучасній бізнес-освіті, принципово важливими для конкурентоспроможних менеджерів є не лише вузькопрофільні знання, а й:

- знання тенденцій і закономірностей економічної глобалізації, тенденцій розвитку та механізмів функціонування транснаціональних корпорацій;
- уміння аналізувати і прогнозувати шляхи і параметри розвитку глобальної економіки;

- навички ідентифікувати чинники і механізми функціонування глобального ринку, розробки та реалізації управлінських рішень, що посилюють конкурентоспроможність міжнародних компаній на глобальних ринках;
- застосування сучасного інструментарію обґрунтування і реалізації стратегій розвитку конкурентоспроможності корпорацій, країн і регіонів в умовах глобалізації.

В умовах зростання ролі людського капіталу успіх корпорацій у глобальному бізнесі досягається за умов, коли її менеджмент володіє:

- знаннями основних моделей управління людськими ресурсами багатонаціональних корпорацій;
- уміннями використовувати інструменти залучення, селекції, мотивації, навчання та просування кадрів фахівців та керівників;
- навичками розробки та реалізації кадрових рішень, що посилюють конкурентоспроможність людського капіталу корпорацій;
- здатністю застосування ефективних технік управління командною роботою персоналу з метою нарощування інноваційного потенціалу міжнародних компаній та здійснення змін відповідно до вимог глобального середовища.

Одночасно дедалі більшої значущості набувають й особисті якості менеджера: загальні (логічне і стратегічне мислення, надійність, самодостатність, розважливність, солідність) та специфічні (динамічність, рішучість, здатність до невизначених ризиків, винахідливість, гнучкість, позитивність).

Емпіричні дослідження факторів усталеного успіху менеджменту корпорацій-лідерів підтверджують пріоритет особистої ефективності в системі знань, умінь, навичок та професійних компетенцій². Як у практичному, так і в теоретичному планах можна говорити про формування парадигми креативного менеджменту (рис. 2). При широкому розмаїтті в науковій літературі тлумачень креативності³ її в широкому сенсі можна трактувати як особливий тип творчого інтелекту із продукуванням нових нестандартних ідей, а у вузькому (економічному) – як здатність працівника до генерації істотно нових елементів і форм, моделей, технологій, готових до розповсюдження і широкого використання. Креативна особистість, маючи генетичну основу, формується у процесі навчання і потребує постійного розвитку та тренінгу, в іншому випадку вона губиться під впливом консервативного навколишнього середовища.

² Актуальним тут є висновок, що не всі менеджери є гарними керівниками. Різниця між ними полягає в тому, що менеджери – це люди, які роблять речі правильно, а керівники – лідери – це люди, що роблять правильні речі [10].

³ Походить від англійського слова «create» – «творити», «створювати»).

Рисунок 2

Становлення системи креативного менеджменту

У загальному вигляді креативна діяльність, за Й. Шумпетером, творчо руйнує наявні стереотипи. У прикладному плані, опираючись на прикладну уяву, інтелект, винахідливість і самонавчання, вона охоплює: 1) компетенції, знання, навички, досвід; 2) творче мислення: гнучкість, винахідливість і наполегливість при пошуку рішення, використання методів креативного мис-

лення; 3) мотивацію: внутрішню – особиста зацікавленість у вирішенні проблеми, прагнення до самореалізації та застосування своїх знань, і зовнішню – матеріальні заохочення [2].

На відміну від домінантної в спеціальній, зокрема американській, літературі звуженої концепції креативної діяльності, характерної лише для окремих галузей (дизайн, архітектура, туризм, шоу-бізнес тощо), на наш погляд, вона є універсальною і проявляється в науці (відкриття), техніці (винаходи), економіці (підприємництво), соціальній сфері (стосунки з людьми), політиці (державне управління), культурі та мистецтві. Тут показово, що в сучасних дослідженнях, зокрема європейських, креативність розглядається як інтегративний елемент інноваційної культури в усіх її аспектах – освітньому, бізнесовому, державному, галузевому тощо [6, с. 67]. Це зумовлено тим, що основою креативного процесу є окрема людина (особистість), яка може реалізувати себе в усіх сферах життєдіяльності. При цьому креативність має різні джерела і прояви, залежні від типів креативного мислення. Як правило, виділяють такі її типи: індивідуальна (генетична, фізіологічна, інтелектуальна); ситуативна (ролева, просторова, світоглядна, стимулювальна); соціально-психологічна (психоневрологічна, статусна, методологічна, синергетична) [1, 7, 12].

А. Роу довів, що креативні особистості, які володіють нестримним бажанням рухатись на шляху досягнення неможливого [1], своєю творчою працею дають імпульс до розвитку тих чи інших сфер і стимулюють появу в них певної кількості людей, які починають мислити креативно. За умов, коли креативність стає усталено притаманною великим групам людей і організацій, ідеться про формування креативного класу (за визначенням Р. Флоріди) [15].

У більш прагматичному мікроекономічному контексті слід зазначити, що філософія, методи і прийоми креативного менеджменту можуть продукуватись і повною мірою реалізуватись у корпоративному середовищі з культурою і структурою, що заохочують та підтримують створення та розвиток знань [17]. У свою чергу, знаннєвий менеджмент передбачає: по-перше, трансформацію індивідуального знання в знання організації; по-друге, створення організаційного контексту для заохочення та полегшення розвитку нового знання через знання організації; по-третє, отримання синергетичного ефекту від колективного користування і розвитку знань.

У процесі оцінювання креативних факторів розвитку українського менеджменту у великому і середньому бізнесі показовими є результати анкетувань⁴ студентів MBA та функціональних магістерських програм, які мають достатню бізнес-практику, у тому числі в топ-менеджменті компаній (табл. 2).

⁴ За методикою кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», оцінка майже 60-ти параметрів та субпараметрів здійснювалась за 10-бальною шкалою (за максимальну приймалась оцінка (самооцінка) в 10 балів).

Таблиця 2

**Потенціал сприйняття працівників і менеджерів креативного типу
в компаніях України, 2010 р.**

Параметри базових креативних здатностей	Оцінки, бали			
	Вітчизняні компанії		Філії іноземних компаній, спільні підприємства	
	Менеджери	Працівники	Менеджери	Працівники
1. Мислення, в т. ч.:				
1.1. Стратегічність	8,2	6,2	7,4	5,2
1.2. Проблемність	4,4	5,2	8,8	4,1
1.3. Нестандартність	6,8	4,1	5,6	6,4
1.4. Інноваційність	6,4	3,8	8,2	5,6
1.5. Позитивність	4,0	2,6	8,8	7,4
2. Діяльність, у т. ч.:				
2.1. Ризикованість	6,5	4,2	5,2	3,1
2.2. Експрезентність	3,4	2,8	7,8	4,6
2.3. Продуктивна динамічність	7,4	5,1	6,0	5,8
2.4. Рішучість	8,3	6,3	7,4	6,7
2.5. Гнучкість	8,6	7,8	7,2	7,2
2.6. Лідерська харизматичність	6,9	3,4	4,8	2,9
2.7. Самодостатність	6,1	2,8	7,6	2,6

За певної різниці в оцінках представників вітчизняних компаній і філій іноземних компаній та спільних підприємств, найвищий рейтинг мають якості гнучкості, рішучості та стратегічності. Показово, що лідерська харизматичність більшою мірою притаманна менеджменту вітчизняних компаній (6,9), ніж компаній іноземних (4,8), що можна пояснити відсутністю топ-менеджменту останніх у наведених дослідженнях.

У прогностичному контексті показовими є оцінки аналітиків The Economist Intelligence Unit, що базуються на опитуванні 1650 директорів великих міжнародних компаній, згідно з якими, вирішальними конкурентними перевагами працівників на ринку праці зразка 2020 р. будуть: інтелект, креативність, гнучкість, комунікабельність, особиста приналежність [11]. При цьому очікується, що інноваційно-креативне мислення та відповідна поведінка будуть притаманні: по-перше, не лише великим, а й середнім та малим компаніям; по-друге, не лише високотехнологічним, а й усім іншим сегментам економіки. Концентрація інтелектуально-креативного ресурсу відбувається переважно у

великих культурних центрах («креативних містах») [15]. Креативна діяльність особистостей компаній і організацій сприяє становленню креативних економік і суспільств. На такій стадії розвитку перебувають США, Японія, Південна Корея, окремі країни ЄС. Сутнісними ознаками креативної економіки є пріоритетна роль людського капіталу і безперервний інноваційний розвиток.

В оптимістичній перспективі формуватиметься якісно новий соціум, що базується на інтелектуально-креативній парадигмі із взаємодією інтелекту людини та ноосфери, органічною єдністю духовного та матеріального, домінуванням нового творчого типу людини – homo creator.

Інтелектуальна місія університетської бізнес-освіти

Глобалізація є чи не найфундаментальнішим викликом університетській освіті за більш ніж тисячолітню її історію, що зумовлено, насамперед, безпрецедентною інтенсифікацією якісно оновлюваних потоків наукової інформації, диверсифікацією її джерел та комерціалізацією технологій використання.

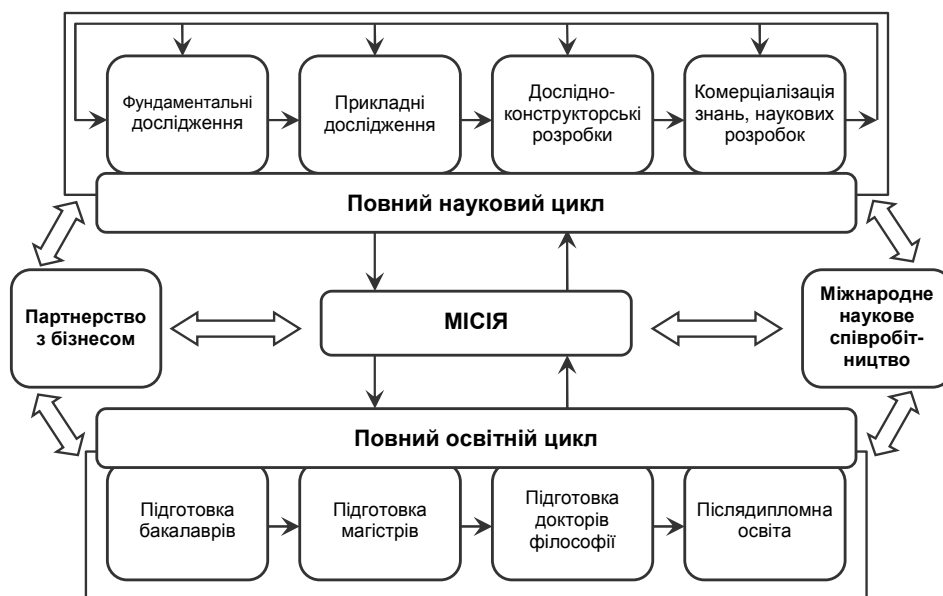
Щоби бути конкурентоспроможним на сучасному ринку освітніх послуг, університет має функціонувати як динамічна інноваційна система, інтегрована не лише в національну, а й у глобальну інноваційні системи (рис. 3).

Серед ключових принципів глобальної конкурентоспроможності університетів доцільно, на наш погляд, виділити: внутрішню інтегративність освітньої, дослідницької та інноваційно-консалтингової діяльності; регіональну та міжнародну інтегрованість, що забезпечує відповідність світовим освітнім стандартам; демократичність освіти, відкритість і прозорість університетської діяльності; диверсифікованість джерел фінансування, правову та інфраструктурну самодостатність.

На наш погляд, генерація і концентрація інтелектуальних ресурсів у дослідницьких університетах світового класу відповідає тенденції глобалізації процесу наукових досліджень, що стосовно економічної науки проявляється у: глобалізації об'єкту та предмету досліджень; становленні як головного фактологічного джерела досліджень глобального інформаційного ресурсу; глобальному характері організації наукових досліджень та використанні їхніх результатів. У цьому контексті показовою є думка Ш. Переса: «Якщо економіст запитає мене, де він може одержати гарний урок з економіки, я скерую його до науково-дослідного центру, а не на фондову біржу. Фондова біржа не має жодного уявлення про те, що буде завтра. Ідіть в університети...» [10, с. 19].

Рисунок 3

Інноваційна система університету [3, с. 15]

Разом із тим, можна констатувати, що до системного осмислення науково-технологічних, інформаційних, економічних, соціокультурних і міжцивілізаційних викликів безпрецедентно масштабної та динамічно асиметричної глобалізації світова економічна наука, сконцентрована переважно у провідних дослідницьких університетах, виявилась невідповідною. Вона з очевидним запізненням констатує переважно кількісні прояви глобальних трансформацій, а економічна прогностика, базуючись на застарілих концепціях та моделях, практично скомпроментувала себе перед бізнесом і суспільством. Рятувати ситуацію взяли політики, які, по суті, у ручному режимі намагаються безуспішно регулювати глобальні економічні дисбаланси, що неможливо за умов глобальної доступності ресурсів, глобальної факторної мобільності, глобальної індивідуалізації та корпоративізації, регіонально-континентальної фрагментації, циклічної кризовості, глобальної політизації економічних взаємовідносин. Натомість потрібні тонкі та надскладні для реалізації в сучасних умовах механізми та інструменти синхронізації темпів та рівнів економічного розвитку країн і регіонів світу, консесуально консолідована ре-

гуляторна гармонізація реального і фінансового сегментів глобального ринку. Особливо важливо це за умов, коли в структурі багатокладної та змішаної глобальної економіки початку XXI століття присутні сегменти доіндустріалізму, індустріалізму і постіндустріалізму, анклавів інформаційної, нової, віртуальної, інтелектуальної, креативної економік.

Формування адекватних глобальному бізнес-середовищу інноваційно-креативних компетенцій потребує, на наш погляд, якісної трансформації університетських навчальних програм і курсів, яка, у свою чергу стає можливою за умов випереджувальних фундаментальних досліджень. Саме тому економічна глобалістика ще з 1990-х років стала пріоритетною в дослідженнях зарубіжних і українських науковців, зокрема Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, що знайшло відображення в монографіях: «Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі», 1997 р. (Ю. Пахомов, Д. Лук'яненко, Б. Губський); «Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації», 2001 р. (за ред. Д. Лук'яненка); «Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ», 2003 р. (за ред. Т. Циганкової); «Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку», 2006 р. (за ред. Д. Лук'яненка, А. Поручника); «Глобальна економіка: методологія системних досліджень», 2006 р. (Т. Кальченко); «Спільний європейський економічний простір: гармонізація мегарегіональних суперечностей», 2007 р. (за ред. Д. Лук'яненка, В. Чужикова); «Глобальна конкуренція: нові явища, тенденції та чинники розвитку», 2008 р. (С. Пахомов); «Глобальна регіоналістика», 2008 р. (В. Чужиков); «Національні інтереси України: економічна самодостатність у глобальному вимірі», 2008 р. (А. Поручник); «Глобальна економічна інтеграція», 2008 р. (Д. Лук'яненко); «Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізаційна перспектива», 2010 р. (за ред. Д. Лук'яненка, А. Поручника).

Для консолідації інтелектуального ресурсу, генерування і реалізації креативних ідей суспільного прогресу в глобальних умовах розвитку у 2010 р. в структурі ДНВЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» створено дослідницький Інститут глобальної економічної політики, у складі якого функціонують наукові центри: глобального корпоративного управління; глобальної конкурентоспроможності; розвитку міжнародної торгівлі; моніторингу міжнародних фінансових ринків; кроскультурних комунікацій. Його фундаментальна місія полягає у формуванні позитивного глобального мислення, що критично важливо в сучасному конфліктно-кризовому середовищі, а прикладна – в орієнтації наукових досліджень на створення мобільних науково-освітніх програм і курсів, адаптованих до середовища сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і бізнес-практик. Серед першочергових дослідницьких проектів 2011–2012 рр. (глобальні торговельно-маркетингові стратегії і комунікації; фінансовий менеджмент в умовах глобальної нестабільності; інноваційні кластери і глоба-

льна конкурентоспроможність) доцільно виділити ініціативу групи викладачів кафедри міжнародного менеджменту під керівництвом професорів Є. Панченка та Л. Петрашко з активізації дослідницької роботи «Глобальне управління і корпоративна соціальна відповідальність» [8, 9], чому сприяла, зокрема, міжнародна ініціатива «Принципи викладання відповідального менеджменту UN PRME», до якої приєдналися 290 компаній, організацій, та університетів світу. Перші результати досліджень знайшли відображення у викладанні магістерських дисциплін «Глобальна економіка», «Міжнародний менеджмент», у міжпредметному тренінгу «Технології кроскультурного менеджменту: адаптація до умов реального середовища» [14], при підготовці магістерських, кандидатських та докторських робіт. Новий інноваційний освітній авторський проект «Глобальне відповідальне лідерство», орієнтований на підготовку топ-менеджменту українських корпорацій у парадигмальних координатах глобального управління XXI століття [20], має очевидну міждисциплінарну специфіку. Його ефективній реалізації, на наш погляд, сприяють фундаментальні результати творчої співпраці дослідницьких груп професорів кафедри міжнародного менеджменту та кафедри управління персоналом та економіки праці (спільні монографії «Глобальна економіка XXI століття: людський вимір», 2008 р. (Д. Лук'яненко, А. Поручник, А. Колот та ін.); «Ресурси та моделі глобального економічного розвитку», 2011 р. (Д. Лук'яненко, А. Поручник, А. Колот та ін.).

У контексті глобальних викликів університетській освіті неупереджених досліджень потребує проблема її віртуалізації. З цивілізаційної точки зору важливо, на наш погляд, усвідомлювати, що в надрах Інтернету зароджується не лише «віртуальна економіка», «віртуальна політика», «віртуальна дипломатія», «віртуальна культура», а й «віртуальна освіта». Інформглобалізм, який домінує практично на всіх світових ринках, призводить до того, що в усезростаючих обсягах його учасники оперують не лише віртуальними активами і зобов'язаннями, а й віртуальними знаннями. За науково обґрунтованих підходів віртуальні технології можуть суттєво інтенсифікувати навчальний процес, забезпечити глобальну адаптивність і свободу вибору його суб'єктів. Разом із тим, у більш широкому контексті маємо практику, коли глобально організовані мультимедіа-компанії через вплив неекономічного і несилового характеру безпосередньо на розум людей фактично пригнічують індивідуальність, інтелект, нещадно при цьому їх експлуатуючи. Одночасно реалії інформаційної епохи стимулюють інтелектуальний індивідуалізм, оскільки найбільш креативна частина інформаційних цінностей цивілізації міститься не на матеріальних носіях (вінчестерах, CD, серверах Інтернету), а в головах людей, їх кваліфікаціях, талантах, інформованості та сприйнятливості до креативного мислення і саморозвитку. Це, на наш погляд, є малодослідженим парадоксом перспектив розвитку інтелектуально-креативної економіки і менеджменту.

Розв'язанню проблем гармонізації бізнес-освіти і крос-культурного менеджменту вочевидь сприяють також дискусії науковців і професіоналів-

практиків, що оприлюднюються у глобально доступних періодичних часописах. До них слід, насамперед, віднести наукові двомовні журнали з інтернаціональними складами редакційних колегій і каналами розповсюдження: «Журнал європейської економіки» (видавець – Тернопільський національний економічний університет) та «Міжнародна економічна політика» (видавець – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»).

Висновки

Гуманізацію глобального розвитку в усіх його проявах – демократизації, екологізації та соціалізації – на новітній інтелектуальній основі здатна забезпечити нова якість людських ресурсів. В умовах загострення глобальних соціоекологічних проблем принципово важливого значення набуває організаційна здатність перетворювати знання та інновації на вищу продуктивність у парадигмі сталого розвитку. Виходячи з об'єктивних закономірностей глобальних якісних трансформацій людського та інтелектуального капіталу, в міжнародному корпоративному менеджменті очікується підвищення освітньо-професійних вимог не тільки для топ-менеджерів, а й до працівників середньої та нижчої ланок управління, що суттєво вплине не лише на ринок праці, а й на ринок освітніх послуг. Основні професійні поведінкові формати мають формуватись через виховання нового покоління менеджерів, поєднаних єдиною філософією глобальної відповідальності бізнесу.

Наукова й освітня університетська діяльність у сфері економіки і менеджменту є найбільш природною для розвитку людського, інтелектуального і соціального капіталу. На їх розвиток мають бути реально орієнтовані наукові дослідження, мобільні науково-освітні програми і курси, адаптовані у креативному середовищі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і бізнес-практик.

Для України важливо реалізувати наявний порівняно доволі високий інноваційний потенціал, долаючи перешкоди, пов'язані з браком фінансування з боку держави та підприємницького сектору, низьким попитом на інновації через ресурсо- та енергоємну структури виробництва й експорту, високою ризиковістю національних інноваційних проектів і програм, недостатнім інформаційним доступом до нових технологій, непослідовністю інноваційної політики. Принципово важливим при цьому є створення інституційного та бізнес-середовища для становлення національних корпорацій інноваційного типу з пріоритетом накопичення і розвитку людського і, насамперед, інтелектуального капіталу.

Загалом, у сучасній парадигмі розвитку кожній країні, а не лише країнам-лідерам, слід реально зорієнтуватись на головний ресурс прогресу і процвітання – інтелектуальний капітал, продуцентами і носіями якого є університети. Розвинуте на основі фундаментальних знань креативне мислення здатне забезпечити усталену конкурентоспроможність корпорацій, країн, регіонів світу в парадигмі загальноцивілізаційного прогресу.

Література

1. Алан Дж. Роу. Креативное мышление. Как добиться успеха в XXI веке / Алан Дж. Роу. – М. : НТ Пресс, 2007.
2. Амабайл Т. М., Леонард Д., Рейпорт Дж. Ф. Как убить творческую инициативу / К инновациям – через эмпатическое проектирование / Как заставить работать коллективный мозг компании и др. [под ред. Пискотиной Р.; пер. с англ. Скворцовой Н.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 228 с.
3. Антонюк Л. Основні тенденції та стандарти діяльності дослідницьких університетів світового класу / Л. Антонюк // Університетська освіта. – 2011. – № 1. – С. 14–19.
4. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л. Л. Антонюк / [монографія]. – К. : КНЕУ, 2004. – 275 с.
5. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук / [монографія]. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
6. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. – Том 3. – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів Остаточний варіант (проект від 19.10.2011). – К. : Фенікс, 2011. – 76 с.
7. Креативное мышление в бизнесе / [Пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 228 с. – (Серия: «Классика Harvard Business Review»).
8. Панченко Є. Г., Петрашко Л. П. Корпоративна культура у європейському бізнес-середовищі / Спільний європейський економічний простір: гармонізація міжрегіональних суперечностей: [монографія] / За заг. редакцією Д. Г. Лук'яненка, В. І. Чужикова. – К. : КНЕУ, 2007. – 544 с.
9. Петрашко Л. П. Сучасний формат корпоративної соціальної відповідальності компаній // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. – Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика: у 2 ч. – Ч. II. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 117–122.

10. Політичні та економічні виклики в епоху глобалізації. Лекція його високоповажності Президента держави Ізраїль Шимона Переса. – К. : Фонд «Ефективне управління», 25 листопада 2010 р. – 63 с.
11. Рынок труда на пороге качественных изменений. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dn.kiev.ua/economics/world/ryn_18.html.
12. Сбитнев А. В. Корни креатива / А. В. Сбитнев // Реклама. Теория и практика. – 2007. – № 3(21).
13. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3 т. [монографія] – Т. 2: «Інноваційно-технологічний розвиток економіки» / За ред.акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка. – К. : Фенікс, 2007. – 564 с.
14. Технології крос-культурного менеджменту: адаптація до умов реального середовища: Міжпредметний тренінг магістерської програми «Управління міжнародним бізнесом»: навч. посіб / Є. Г. Панченко, Л. П. Петрашко. – К. : КНЕУ, 2010. – 191, [1] с.
15. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – М. : Издательский дом «Классика XXI века», 2005. – 421 с.
16. Шляхи інноваційного розвитку України / Д. В. Табачник (керівник авторського колективу), В. Г. Кремень, А. М. Гуржій, М. Ф. Гончаренко, В. О. Гусєв, О. А. Мазур. – К. : Людопринт, 2004. – 544 с.
17. Cullen John., Parboteeah K. Praveen. Multinational Management. A Strategic Approach / Cullen John B., Parboteeah K. Praveen [4th Edition]. OH, Mason: South Western: Thomson, 2008. – 816 p.
18. Dwise A. «Corporate Governance: An Informative Glimpse» / Asie Dwise // International Journal of Governance. – 2011. – Volume № 1 (2011) Issue № 2 (September). – P. 475–483.
19. Global Innovation Index 2009/10/ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org>.
20. Petrashko L. Business schools' global responsible leadership /Natural Cataclysms and Global Problem of the Modern Civilization. Book of abstracts the of Word Forum – International Congress, September 19–21, Istanbul, Turkey – SWB, London, 2011, 219 p., p. 108. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. /<http://www.2011.geocataclysm.org>; <http://www.ru.geocataclysm.org/>.